

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINA ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE FEN-EDEBİYAT ve EĞİTİM FAKÜLTELERİNİN ETKİLİLİĞİ (**)

Dr. Nuray SENEMOĞLU (*)

ÖZET

Bu araştırma, ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmede, fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden hangisinin daha etkili olduğunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, hem fen-edebiyat hem de eğitim fakülteleri olan üniversiteler kapsamıştır. Ayrıca alan bilgisi bakımından karşılaştırma yapabilmek için her iki fakültede ortak olan alanlar üzerinde durulmuştur. Araştırmada, 1987 "Öğretmenlik İçin Mecburi Yeterlik ve Yarışma Sınavı'na katılan 2217 fen-edebiyat ve 3377 eğitim fakültesi mezunu öğretmen adayının puanları kullanılmıştır. Verilerin analizinde iki yönlü varyans analizi ve t testinden yararlanılmıştır.

Elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir: Genel kültür ve alan bilgisi testleriyle ölçülen yeterlikler bakımından fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden hiçbirisi diğerinden daha etkili görünmemektedir, çünkü, üniversiteden üniversiteye ve alandan alana değişmek üzere her iki fakülteden biri ya da öteki etkili görünmektedir. Öğretmenlik bilgisi testiyle ölçülen yeterlikler bakımından eğitim fakültelerinin daha etkili olduğunu gösteren kanıtlar vardır.

Ortaöğretim Kurumlarına Öğretmen Yetiştirme

Günümüzde davranış değiştirme süreci olarak yaygın kabul gören eğitimin işgörüsünü yerine getirmesinde çeşitli öğeler rol oynamaktadır. Bunlardan biri öğretmendir. Öğrenmeyi sağlamada (Ertürk, 1972) en büyük sorumluluğu üstlenen öğretmen, öğrenciye ünitenin, dolayısıyla dersin, okulun ve sonuç olarak Milli Eğitimin amaçları yönünde yeni davranışlar kazandırmakla sorumludur (Varış, 1978, s. 115). Öğretmen, düzenleyeceği öğretme-öğrenme ortamı ile, başka durumlarda yavaş yavaş kazanılabilecek bir davranış örüntüsünü hızlandırma ya da hiç oluşmayacak davranış değişikliklerinin oluşmasını sağlamada önemli bir rol almaktadır.

(*) H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Araştırma Görevlisi

(**) Yazar, Araştırmanın planlanmasından, raporlaştırılmasına kadar her aşamasında değerli yardım ve rehberliklerini esirgemeyen Prof. Dr. Durmuş Ali Özçelik'e sonsuz teşekkürlerini sunar. Ayrıca bu araştırmada kullanılan verileri sağlayan M.E.G.S.B. yetkililerine ve araştırmayı destekleyen H.Ü. araştırma fonu başkanlığına şükran borçludur.

Öğrenci davranışında değişme meydana getirme amacı ile bir veya daha fazla öğrenciyle etkileşimde bulunan kişi olarak tanımlanan öğretmenin (Mc Neil ve Popham, 1973, s. 940) belli hedefler doğrultusunda, öğretmenlik davranışlarını kavramış, belli bir öğretime durumunu biçimlendirilebilen, duruma uygun öğretim yaklaşımını seçebilen, sonuçları ve ürünleri hedeflere göre gözden geçirip değerlendirebilen ve hedeflerini ve doğrultuda yeniden oluşturabilen bir kişi olması gerekmektedir (Tom, 1980, s. 15-29). Öğretmen, yeni insan davranışları oluşturma veya mevcut davranışları değiştirme süreci içinde karmaşık bir işgörsü olan öğedir (Alkan, 1979, s. 73).

Toplum kalkınmasında öğretmenlere bel bağlama, kuşakları onların yaratacağına inanma, öğretmenliği "kutsal" bir meslek olarak kabul etme, onu "ana meslek" sayma eğilimleri zamanımıza kadar canlılığını korumuştur (Ertürk, 1972, s. 16-17). Buna bağlı olarak nitelikli öğretmen yetiştirme, önem verilmesi ve öncelik tanınması gereken bir iş olarak algılanmış; öğretmen adaylarının "ideal" kabul edilen birtakım öğretmenlik davranışlarına sahip kılınmaları ve toplumun örnek insanları olarak yetiştirilmelerinin gerekliliği savunulmuştur (Bülbül, 1979, s. 50). Ancak buna rağmen öğretmen eğitimi tatmin edici bir çözüme kavuşturulamamış bir sorun olarak devam etmiştir. Oysa, eğitim sisteminin başarısı büyük ölçüde, bu sistemi işletecek olan öğretmenlerin gerekli niteliklere sahip olması ile mümkündür. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. Maddesi, öğretmenlik mesleğini ve öğretmen yetiştirmedeki ölçütleri şöyle tanımlamıştır:

Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitimin Amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler.

Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır.

Yukarıda belirtilen nitelikleri kazanabilmeleri için hangi öğretim kademesinde olursa olsun, öğretmen adaylarının yükseköğretim görmelerinin sağlanması esastır.

XI. Milli Eğitim Şûrasında da yukarıdaki tanım ve esasların kabul edildiği görülmekte; ek olan öğretmen yetiştirme programlarında bütünleşmeye gitmek gerektiği vurgulanmaktadır (M.E.B., 1982, s. 58). Bu gelişmenin bir sonucu olarak 20 Temmuz 1982 gün ve 17760 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 41 sayılı kanun hükmünde kararname ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı tüm yüksek öğretim kurumları üniversitelere bağlanmış; öğretmen eğitiminde üniversiter düzeyde birlik ve bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır.

Öğretmen eğitiminde üniversiter düzeyde bir bütünlük sağlanmış görünmekle birlikte, ortaöğretim öğretmenleri yine de iki farklı kaynaktan yetişmektedir. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun yürürlüğe girmesinden itibaren ortaöğretim okullarının öğretmenleri eğitim fakültesinden yetişmekte; ayrıca fen-edebiyat fakültesinden mezun olan öğrenciler de öğretmenlik sertifikası programlarını tamamlamak suretiyle öğretmen olma hakkını elde etmektedirler (M.E.G.S.B., 1988, s. 84).

Öğretmen yetiştirme açısından aynı üniversite içinde aynı işgörüü üstlenen iki farklı fakültenin bulunması, 2547 sayılı yasanın Ana İlkeleri arasında bulunan programlarda birlik sağlanması ilkesine (Madde 5-C bendi, 1984, s. 7) uygun görünmemektedir. Ayrıca gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Türkiye için bu durum, kıt kaynakların en etkili ve verimli bir biçimde kullanılması ilkesine de uymamaktadır. Bu nedenlerle, öğretmen yetiştiren bu iki kaynaktan hangisinin daha etkili olduğu belirlenmeli; öğretmen yetiştirmede en etkili olduğu görülen yol izlenmelidir.

Yukarıda sözü edilen soruna bir çözüm yolu bulmak üzere, bu araştırmada ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmede fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden hangisinin daha etkili olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla öğretmen yetiştirme programlarının alt alanlarını oluşturan genel kültür, öğretmenlik bilgisi ve alan bilgisi kazandırma bakımından fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden hangisinin daha etkili olduğu üzerinde durulmuştur.

YÖNTEM

Ortaöğretim kurumlarında öğretmen yetiştirmede fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinin etkililik derecelerini ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmada önce, hem fen-edebiyat hem de eğitim fakültesi bulunan üniversiteler belirlenmiştir. Bunlar, Atatürk, Boğaziçi, Dicle, Gazi, Hacettepe, Karadeniz Teknik, Ondokuz Mayıs, Orta Doğu Teknik ve Selçuk Üniversiteleridir. İzmir'de bulunan iki üniversiteden Dokuz Eylül'de eğitim fakültesi, Ege Üniversitesinde de fen ve edebiyat fakülteleri bulunması nedeniyle bu fakülteler de karşılaştırma kapsamına alınmıştır.

Araştırma kapsamına giren üniversiteler belirlendikten sonra bu üniversitelerin fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinde ortak olan bölümler saptanmıştır. Araştırma sözkonusu üniversitelerde bulunan fakültelerin belirlenen bölümlerinden mezun olup Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının 1987 yılında Öğretmenlik İçin Mecburi Yeterlik ve Yarışma Sınavına başvuran adaylar üzerinde yürütülmüştür.

Boğaziçi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi mezunlarından Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının sözkonusu sınavlarına başvuran aday sayısı çok az olduğundan bu iki üniversite araştırma kapsamının dışında tutulmuştur. Bu araştırmada üzerinde çalışılan gruplar ve bu gruplardaki kişi sayıları Tablo 1'de verilmiştir.

TABLO 1
Araştırmada Üzerinde Çalışılan Gruplar ve Bu Gruplardaki Kişi Sayıları (*)

Üniversite	Fen - Edebiyat Fakültesi	Eğitim Fakültesi
Atatürk Üniversitesi	658	866
Dicle Üniversitesi	236	321
Gazi Üniversitesi	72	320
Hacettepe Üniversitesi	148	24
Karadeniz Teknik Üniversitesi	91	159
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	56	322
Selçuk Üniversitesi	452	746
Ege-Dokuz Eylül Üniversitesi	504	619
TOPLAM	2217	3377

* Bu sayıların alanlara göre dağılışı Alan Bilgisi Testi Sonuçlarının İncelendiği bölümde verilmektedir.

Araştırmada kullanılan veriler, adayların 1987 yılında Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, "Öğretmenlik İçin Mecburi Yeterlik ve Yarışma Sınavı'nda kullanılan genel kültür, öğretmenlik ve alan bilgisi testlerinden elde ettikleri ham puanlardan oluşmaktadır.

Bu araştırmada, ikiden fazla grubu ilgilendiren karşılaştırmalarda varyans analizi, iki grubu ilgilendiren karşılaştırmalarda ise t testi kullanılmıştır. Karşılaştırmalarda, anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

BULGULAR

Bu araştırmada, önce de belirtildiği gibi ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmede, fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinin etkililik dereceleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın bulgularına geçmeden önce öğretmen yetiştirme programının kapsamı üzerinde kısaca durmakta yarar görülmektedir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ve XI. Milli Eğitim Şûrası kararlarına göre, öğretmenin dünya ve Türk toplumunun aydın bir üyesi, mesleğinin yeterli bir elemanı olarak yetiştirebilmesi için hizmet öncesinde eğitim programları üç alanı içermelidir. Bunlar, genel kültür, öğretmenlik bilgisi ve özel alan eğitimidir (Varış, 1978, s. 116; Özyürek, 1981, s. 81).

Genel kültür, öğretmen adayının, özgün ve yaratıcı düşünme yeteneği kazanmasına, etkili iletişim kurmasına, topluma etkin uyum sağlamasına yardım eden ve öğrenim alanı dışında kalan disiplinlerin temel ilke ve kavramlarını kazandırarak görüş alanının genişlemesini sağlayan bir kapsama sahiptir. Bu alan öğretmen adayını aydın bir dünya üyesi, iyi vatandaş, iyi bir insan olarak sorumluluklarını etkili bir şekilde yerine getirmeye hazırlar (Oğuzkan 1976, s. 55; Mayhew, 1977, s. 9).

Öğretmenlik bir meslektir ve özel bir mesleki yeterliği gerektirir. Türkiye'de öğretmenlik Cumhuriyet döneminin başında (1924) çıkarılan 439 sayılı yasayla bir meslek olarak kabul edilmiştir. Bu yasanın 1. maddesinde öğretmenlik, devletin eğitim ve öğretim hizmetlerini üstlenen bir meslek olarak tanımlanmaktadır (Akyüz, 1982, s. 241). 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda da öğretmenlik bir meslek olarak tanımlanmış; öğretmen adayının yetişmesine ilişkin ölçütler belirlenmiştir. Bu nedenle öğretmen yetiştirmede ikinci alan, öğretmelik bilgisidir. Öğretmenlik davranışı, öğretmenlik bilgisi dersleriyle kazandırılır. Bu alan öğretmenliğe ilişkin temel kavram ve ilkeleri kazandıran ve bunları mesleğin değişen koşullarında kullanmayı sağlayan, mesleğe karşı olumlu tutumlar geliştiren bir kapsama sahiptir.

Hangi tür ve düzeydeki kurum için öğretmen yetiştirme sözkonusu olursa olsun öğretmen adayının eğitim programında genel kültür ve öğretmenlik bilgisi yanında bir de öğretim alanında yeteri kadar derinleşmeyi sağlayacak özel alan eğitiminin bulunması gerekir. Özel alan eğitimi, öğretmen adayının belli bir disiplinde derinleşmesini sağlamaktadır. Çağımızdaki teknolojik gelişmeler ve hızlı bilgi artışı

giderek uzmanlaşmaya daha çok ağırlık kazandırmaktadır. Öğretmen adayının alanı ile ilgili bilişsel, duyuşsal, psiko-motor davranışları kazanması, etkili bir özel alan eğitimi yapılmasına bağlı bulunmaktadır. Kişinin herhangi bir alanda öğretim yapabilmesi için öncelikle o alanı iyi öğrenmesi gerekir. Öğretmen adayının alanında yeterli olması ise nitelikle bir alan eğitimi ile mümkündür. Ancak, alanında iyi yetişmiş olmak, etkili bir öğretmen olmak için tek başına yeterli koşul değildir.

Araştırmada elde edilen bulgular, öğretmen yetiştirme programını oluşturduğu belirtilen üç alana göre düzenlenerek sunulmaktadır.

GENEL KÜLTÜR TESTİ PUANLARINA GÖRE FEN-EDEBİYAT ve EĞİTİM FAKÜLTELERİ

Bu araştırmada ilk olarak fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinde mezun öğretmen adaylarının genel kültür testi puanları üzerinde durulmuştur. Genel Kültür Testi her alan için aynı olduğundan tüm üniversitelerdeki fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencileri, alan ayrımı yapılmadan karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmada üniversite farkından gelen etkileri dışarda tutmak için iki yönlü varyans analizi yapılmıştır (Winer, 1971 Bölüm 6.3)

Genel Kültür Testi puanları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 2'de verilmiştir.

TABLO 2
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Genel Kültür Testi Puanları*

Üniversite	Fen Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s
Atatürk	658	26.01	7.787	866	24.60	7.563
Dicle	236	22.48	6.698	321	24.10	7.371
Gazi	72	19.92	7.338	320	23.47	6.383
Hacettepe	148	23.69	6.979	24	25.56	6.422
Karadeniz Teknik	91	21.55	8.003	159	20.53	6.675
Ondokuz Mayıs	56	20.66	6.556	322	22.85	5.751
Selçuk	452	25.81	7.143	746	22.65	7.558
Ege-Dokuz Eylül	504	26.63	6.723	619	25.95	6.991

* Altı çizili ortalamalarla ilgili durum daha sonra ele alınmaktadır.

Tablo 2'deki bilgiler, Genel Kültür Testi puanı ortalamalarının fakülteden fakülteye değiştiği, ancak bu ortalamalar arasındaki farkın bazı üniversitelerde fen-edebiyat bazı üniversitelerde ise eğitim fakültesi lehine olduğu izlenimini vermektedir. Üniversiteler arasındaki farkları ayrı tutarak fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinin Genel Kültür Testi puanı ortalamalarını karşılaştırmak için iki yönlü varyans analizi yapılmıştır. Varyans analizinden elde edilen sonuçlar Tablo 3'te verilmiştir.

TABLO 3
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen
Adaylarının Genel Kültür Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Üniversiteler (A)	5632.942	7	804.706	15.74	
Fakülteler (B)	266.945	1	266.945	5.22	
AxB Etkileşimi	1641.110	7	234.544	4.59	<.01
Grup-İçi	285115.862	5578	51.114		

Tablo 3'teki varyans analizi sonuçları, Genel Kültür Testi puanları için anlamlı bir üniversite-fakülte etkileşimi olduğunu göstermektedir. Bu durum fakülteler arasındaki Genel Kültür puanları farkının üniversiteden üniversiteye değiştiği anlamına gelir. Hangi fakülte ile ilgili ortalamanın hangi üniversitelerde daha geçerli olduğunu belirlemek amacıyla ortalamalar t testi ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar Atatürk ve Selçuk Üniversitelerinde fen-edebiyat ortalamalarının, Dicle, Gazi ve Ondokuz Mayıs Üniversitelerinde ise eğitim fakültesi ortalamalarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum, Tablo 2'de diğerinden daha yüksek olan ortalamaların altı çizilerek belirtilmiştir.

ÖĞRETMENLİK BİLGİSİ TESTİ PUANLARINA GÖRE FEN-EDEBİYAT VE EĞİTİM FAKÜLTELERİ

Bu araştırmada ikinci olarak fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden mezun öğretmen adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları üzerinde durulmuştur. Öğretmenlik testi de her alan için aynı olduğundan tüm üniversitelerdeki fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencileri alan ayrımı yapılmadan karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmada üniversite farkından gelen etkileri dışarda tutmak için iki yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 4'te verilmiştir.

TABLO 4
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen
Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanları

Üniversite	Fen Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s
Atatürk	658	13.14	5.319	866	<u>14.32</u>	5.356
Dicle	236	10.60	5.994	321	<u>13.45</u>	6.706
Gazi	72	8.76	5.648	320	<u>16.13</u>	5.801
Hacettepe	148	14.24	5.336	24	16.30	4.826
Karadeniz Teknik	91	10.30	5.435	159	<u>12.30</u>	4.877
Ondokuz Mayıs	56	8.11	4.943	322	<u>14.57</u>	4.860
Selçuk	452	13.32	5.887	746	<u>14.47</u>	5.679
Ege-Dokuz Eylül	504	16.13	5.634	619	16.68	5.254

Tablo 4'deki bilgiler, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamalarının fakülteden fakülteye değiştiği ve ortalamalar arasındaki farkın tüm üniversitelerde eğitim fakülteleri lehine olduğu; farkların büyüklüğünün ise üniversiteden üniversiteye değiştiği izlenimini vermektedir. Fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri ile ilgili Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamaları varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Bu analizde elde edilen sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

TABLO 5
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Üniversiteler (A)	5563.491	7	794.784	25.78	
Fakülteler (B)	3835.420	1	3835.420	124.4	
AxB Etkileşimi	2455.093	7	350.728	11.38	<.01
Grup-İçi	171983.338	5578	30.832		

Tablo 5'teki varyans analizi sonuçları, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları için anlamlı bir üniversite-fakülte etkileşimi olduğunu göstermektedir. Bu durum daha önce Genel Kültür Testi puanı ile ilgili duruma benzemektedir. Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları bakımından fakülteler arasındaki fark bir üniversiteden diğerine değişmektedir. Hangi fakülte ile ilgili ortalamaların hangi üniversitelerde daha yüksek olduğunu belirlemek amacıyla ortalamalar t testi ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar, Hacettepe ve Dokuz Eylül Üniversiteleri dışındaki tüm üniversitelerde eğitim fakülteleri ortalamalarının yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum Tablo 4'te diğerinden daha yüksek olan ortalamaların altı çizilerek belirtilmiştir.

ALAN BİLGİSİ TESTİ PUANLARINA GÖRE FEN-EDEBİYAT ve EĞİTİM FAKÜLTELERİ

Bu araştırmada üçüncü olarak fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden mezun öğretmen adaylarının Alan Bilgisi Testi puanları üzerinde durulmuştur. Alan Bilgisi Testi, her alan için farklı olduğundan, karşılaştırmalar her alan için ayrı ayrı yapılmıştır. Bu karşılaştırmalarda da üniversite farkından gelen etkileri dışarda tutmak için iki yönlü varyans analizi yapılmıştır. Her alan ile ilgili karşılaştırmalar aşağıda sırasıyla verilmiştir.

1. Türk Dili ve Edebiyatı: Türk Dili ve Edebiyatı Testi puanları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 6'da verilmiştir.

TABLO 6
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Türk Dili ve Edebiyatı Testi Puanları

Üniversite	Fen Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s
Atatürk	127	36.53	6.425	104	33.56	7.794
Selçuk	70	36.48	8.296	80	36.73	7.206
Ege-Dokuz Eylül	50	34.13	8.867	76	36.37	6.951

Tablo 6'daki bilgiler, Türk Dili ve Edebiyatı Testi puanlarının fakülteden fakülteye değiştiği, ancak bu ortalamalar arasındaki farkın bazı üniversitelerde fen-edebiyat, bazılarında ise eğitim fakültesi lehine olduğu izlenimini vermektedir. Fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri ile ilgili Türk Dili ve Edebiyatı Testi puanı ortalamaları varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 7'de verilmiştir.

TABLO 7
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Türk Dili ve Edebiyatı Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Üniversiteler (A)	222.729	2	111.365	1.98	
Fakülteler (B)	2.975	1	2.975	0.05	
AxB Etkileşimi	535.593	2	267.797	4.77	<.01
Grup-İçi	28137.182	501	56.162		

Tablo 7'deki varyans analizi sonuçları, Türk Dili ve Edebiyatı Testi puanları için anlamlı bir üniversite-fakülte etkileşimi olduğunu göstermektedir. Bu durum Türk Dili ve Edebiyatı Testi puanları bakımından fakülteler arasındaki farkın bir üniversiteden diğerine değiştiği anlamına gelir. Hangi fakülte ile ilgili ortalamaların hangi üniversitelerde daha yüksek olduğunu belirlemek amacıyla ortamlar t testi ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar, sadece Atatürk Üniversitesi fen-edebiyat fakültesi ortalamasının eğitim fakültesi ortalamasından daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum, Tablo 6'da ilgili ortalamaların altı çizilerek belirtilmiştir.

2. Tarih: Tarih Testi puanları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapmalar tablo 8'de verilmiştir.

TABLO 8
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Tarih Testi Puanları

Üniversite	Fen Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s
Atatürk	91	24.42	7.206	52	24.35	8.325
Selçuk	75	22.38	6.632	62	24.86	8.221

Tablo 8'deki bilgiler Tarih Testi puanlarının fakülteden fakülteye ve üniversiteden üniversiteye büyük ölçüde değişmediği izlenimini vermektedir. Üniversiteler arasındaki farklar ayrı tutularak, fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri ile ilgili Tarih Testi puanı ortalamaları, varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 9'da verilmiştir.

TABLO 9

Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Tarih Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Üniversite (A)	39.223	1	39.223	0.68	
Fakülte (B)	97.317	1	97.317	1.70	
AxB Etkileşimi	108.952	1	108.952	1.90	>.05
Grup-İçi	15817.390	276	57.309		

Tablo 9'daki varyans analizi sonuçları, Tarih Testi puanları için anlamlı bir üniversite-fakülte etkileşimi olduğunu gösteren kanıt sağlamamaktadır. Ayrıca, Tarih Testi puanları bakımından fakülteler veya üniversiteler arasında fark olduğunu gösteren bir kanıt da yoktur.

3. Coğrafya: Coğrafya Testi puanları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 10'da verilmiştir.

TABLO 10

Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Coğrafya Testi Puanları

Üniversite	Fen Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s
Atatürk	80	32.44	6.261	70	29.88	7.111
Ege-Dokuz Eylül	85	29.91	6.544	64	32.18	7.847

Tablo 10'daki bilgiler Coğrafya Testi puanlarının fakülteden fakülteye değiştiği, ancak bu ortalamalar arasındaki farkın bir üniversitede fen-edebiyat, bir üniversitede eğitim fakültesi lehine olduğu izlenimini vermektedir. Üniversiteler arasındaki farklar ayrı tutularak, fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri ile ilgili Coğrafya Testi Puanı ortamları varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 11'de verilmiştir.

TABLO 11

Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Coğrafya Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Üniversite (A)	0.976	1	0.976	0.02	
Fakülte (B)	1.552	1	1.552	0.03	
AxB Etkileşimi	430.618	1	430.618	8.91	<.01
Grup-İçi	14256.884	295	48.328		

Tablo 11'deki varyans analizi sonuçları Coğrafya Testi puanları için anlamlı bir üniversite - fakülte etkileşimi olduğunu göstermektedir. Bu durum, Coğrafya Testi

puanları bakımından fakülteler arasındaki farkın üniversiteden üniversiteye değiştiğini ortaya çıkarmaktadır. Hangi fakülte ile ilgili ortalamaların hangi üniversitede daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum Tablo 10'da diğerinden daha yüksek olan ortalamaların alı çizilerek belirtilmiştir.

4. Matematik: Matematik Testi puanları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 12'de verilmiştir.

TABLO 12
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Matematik Testi Puanları

Üniversite	Fen Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s
Atatürk	103	5.62	4.461	78	6.24	4.777
Dicle	62	12.29	5.404	92	8.01	5.959
Gazi	17	10.71	6.464	50	8.17	5.694
Hacettepe	30	8.28	5.492	5	10.20	5.378
Karadeniz Teknik	23	6.83	5.265	55	8.87	5.906
Ondokuz Mayıs	14	10.17	4.320	56	8.93	4.817
Selçuk	53	6.82	4.684	89	4.96	4.490
Ege-Dokuz Eylül	53	9.82	6.036	49	9.01	5.511

Tablo 12'deki bilgiler Matematik Testi puanlarının fakülteden fakülteye değiştiği, ancak bazı üniversitelerde fen-edebiyat fakültesi ortalamalarının, bazılarında ise eğitim fakültesi ortalamalarının yüksek olduğu izlenimini vermektedir. Üniversiteler arasındaki farklar ayrı tutularak, fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri ile ilgili Matematik Testi puanı ortalamaları varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 13'te verilmiştir.

TABLO 13
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Matematik Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Üniversiteler (A)	1093.982	7	156.282	5.58	
Fakülteler (B)	64.986	1	64.986	2.72	
AxB Etkileşimi	466.354	7	66.622	2.38	<.05
Grup İçi	22780.490	813	28.020		

Tablo 13'teki varyans analizi sonuçları Matematik Testi için anlamlı bir üniversite-fakülte etkileşimi olduğunu göstermektedir. Bu durumda, Matematik Testi puanları ile ilgili fakülteler arası fark bir üniversiteden diğerine değişmektedir. Hangi fakülte ile ilgili ortalamaların hangi üniversitelerde daha yüksek olduğunu belirlemek amacıyla ortalamalar t testi ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar, sadece Dicle ve Selçuk Üniversiteleri fen-edebiyat fakülteleri ortalamalarının eğitim fakülteleri ortalamalarından daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum Tablo 12'de diğerinden daha yüksek olan ortalamaların alı çizilerek belirtilmiştir.

5. **Fizik:** Fizik Testi puanları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 14'te verilmiştir.

TABLO 14
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Fizik Testi Puanları

Üniversite	Fen Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s
Atatürk	39	7.21	5.358	59	9.64	5.992
Dicle	38	11.40	6.203	87	10.44	5.901
Gazi	4	10.08	4.274	80	9.23	5.555
Karadeniz Teknik	27	10.70	4.318	43	10.98	4.992
Ondokuz Mayıs	8	13.54	7.628	72	11.19	4.833
Selçuk	31	8.09	5.960	101	9.68	6.000
Ege-Dokuz Eylül	33	10.64	6.759	65	11.81	5.317

Tablo 14'teki bilgiler Fizik Testi puanlarının fakülteden fakülteye büyük ölçüde değişmediği, ancak bazı üniversitelerde fen-edebiyat fakültesi ortalamalarının, bazılarında ise eğitim fakültesi ortalamalarının yüksek olduğu izlenimini vermektedir. Üniversiteler arasındaki farklar ayrı tutularak fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri ile ilgili Fizik Testi puanı ortalamaları varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 15'te verilmiştir.

TABLO 15
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Fizik Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Üniversiteler (A)	521.087	6	86.848	2.65	<.05
Fakülteler (B)	2.724	1	2.724	0.08	
AxB Etkileşimi	186.707	6	31.118	0.95	
Grup İçi	22049.345	673	32.763		

Tablo 15'teki varyans analizi sonuçları, Fizik Testi puanları için anlamlı bir üniversite-fakülte etkileşimi olduğuna ilişkin bir kanıt sağlamamaktadır. Bu bakımdan, fakülteler arasında fark bulunduğunu gösteren bir kanıt da yoktur. Sadece üniversiteler arasında fark bulunduğu anlaşılmaktadır.

6. **Kimya:** Kimya Testi puanları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 16'da verilmiştir.

TABLO 16
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen
Adaylarının Kimya Testi Puanları

Üniversite	Fen Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s
Atatürk	49	19.78	7.333	130	19.71	7.748
Dicle	46	22.80	6.743	59	21.46	8.239
Gazi	37	19.00	7.611	113	25.29	7.576
Karadeniz Teknik	41	23.33	7.812	61	22.87	7.048
Ondokuz Mayıs	7	24.86	9.114	117	23.20	7.769
Selçuk	29	21.00	6.822	88	22.20	7.746
Ege-Dokuz Eylül	41	19.47	8.373	92	21.99	6.309

Tablo 16'daki bilgiler Kimya Testi puanlarının fakülteden fakülteye büyük ölçüde değişmediği, ancak bazı üniversitelerde fen-edebiyat fakültesi ortalamalarının, bazılarında da eğitim fakültesi ortalamalarının daha yüksek olduğu izlenimini vermektedir. Üniversiteler arasındaki farklar ayrı tutularak, fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri ile ilgili Kimya Testi puanı ortalamaları varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 17'de verilmiştir.

TABLO 17
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen
Adaylarının Kimya Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	P
Üniversiteler (A)	907.724	6	151.287	2.63	
Fakülteler (B)	111.689	1	111.689	1.94	
AxB Etkileşimi	858.776	6	143.129	2.49	<.05
Grup İçi	51603.0627	896	57.593		

Tablo 17'deki varyans analizi sonuçları Kimya Testi puanları için anlamlı bir üniversite-fakülte etkileşimi olduğunu göstermektedir. Bu durumda Kimya Testi puanları bakımından fakülteler arasındaki farkın üniversiteden üniversiteye değiştiği ortaya çıkmaktadır. Hangi fakülte ile ilgili ortalamanın hangi üniversitelerde daha yüksek olduğunu belirlemek amacıyla ortalamalar t testi ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar, sadece Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi ortalamasının Fen-Edebiyat Fakültesi ortalamasından daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum, Tablo 16'da diğerinden daha yüksek olan ortalamanın altı çizilerek belirtilmiştir.

7. Biyoloji: Biyoloji Testi puanları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 18'de verilmiştir.

TABLO 18
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Biyoloji Testi Puanları

Üniversite	Fen Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s
Atatürk	65	18.39	6.756	88	16.34	6.589
Dicle	90	16.80	6.432	83	15.10	5.056
Gazi	14	15.26	6.942	77	15.47	6.609
Hacettepe	93	18.29	5.864	10	16.07	2.970
Ondokuz Mayıs	27	16.98	6.497	77	18.57	7.022
Selçuk	134	14.33	6.257	76	16.12	6.736
Ege-Dokuz Eylül	203	16.36	6.397	69	17.17	6.388

Tablo 18 incelendiğinde, Biyoloji Testi puanları büyük ölçüde fakülteden fakülteye değişmekle birlikte bazı üniversitelerde fen-edebiyat, bazılarında da eğitim fakültesi ortalamalarının daha yüksek olduğu izlenimini vermektedir. Üniversiteler arasındaki farklar ayrı tutularak, fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri ile ilgili Biyoloji Testi puanı ortalamaları, varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 19'da verilmiştir.

TABLO 19
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Biyoloji Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Üniversiteler (A)	511.359	6	85.227	2.08	
Fakülteler (B)	7.355	1	7.355	0.18	
AxB Etkileşimi	378.076	6	63.013	1.54	>.05
Grup-İçi	44708.535	1092	40.942		

Tablo 19'daki varyans analizi sonuçları Biyoloji Testi puanları için anlamlı bir üniversite-fakülte etkileşimi olduğuna ilişkin bir kanıt sağlamamaktadır. Bu durumda, anlamlı bir fakülte veya üniversite farkı olduğunu gösteren bir kanıt da yoktur.

8. Almanca: Almanca Testi puanları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 20'de verilmiştir.

TABLO 20
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Almanca Testi Puanları

Üniversite	Fen Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s
Atatürk	44	28.01	8.337	142	24.05	6.654
Hacettepe	25	30.73	9.549	9	38.11	8.374
Selçuk	34	27.76	7.055	113	23.27	8.464
Ege-Dokuz Eylül	31	36.24	7.858	145	26.28	8.066

Tablo 20'deki bilgiler, Almanca Testi puanlarının fakülteden fakülteye değiştiği, ancak bu ortalamalar arasındaki farkın bazı üniversitelerde fen-edebiyat, bazılarında ise eğitim fakülteleri lehine olduğu izlenimini vermektedir. Üniversiteler arasındaki farklar ayrı tutularak, fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri ile ilgili Almanca Testi puanı ortalamaları, varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 21'de verilmiştir.

TABLO 21
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Almanca Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Üniversiteler (A)	3411.580	3	1137.193	18.06	
Fakülteler (B)	471.012	1	471.012	7.48	
AxB Etkileşimi	2463.718	3	821.239	13.04	<.01
Grup-İçi	33691.282	535	62.974		

Tablo 21'deki varyans analizi sonuçları Almanca Testi puanları için anlamlı bir üniversite-fakülte etkileşimi olduğunu göstermektedir. Bu durumda, Almanca Testi puanları ile ilgili fakülteler arası farkın bir üniversiteden diğerine değişmekte olduğu anlaşılmaktadır. Hangi fakülte ile ilgili ortalamaların hangi üniversitelerde daha yüksek olduğunu belirlemek amacıyla ortalamalar t testi ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar, Atatürk, Selçuk ve Ege Üniversiteleri fen-edebiyat fakülteleri ortalamalarının eğitim fakülteleri ortalamalarından, Hacettepe Üniversitesinde ise Eğitim Fakültesi ortalamasının Fen-Edebiyat Fakültesi ortalamasından daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum, Tablo 20'de, diğerinden daha yüksek olan ortalamaların altı çizilerek belirtilmiştir.

9. İngilizce: İngilizce Testi puanları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 22'de verilmiştir.

TABLO 22
Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının İngilizce Testi Puanları

Üniversite	Fen Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s
Atatürk	14	26.00	9.332	57	25.62	10.141
Selçuk	26	28.08	8.932	137	19.66	7.913
Ege-Dokuz Eylül	8	31.13	7.811	59	28.68	8.239

Tablo 22'deki bilgiler, İngilizce Testi puanı ortalamalarının fen-edebiyat fakülteleri lehine farklı olduğu ve bu farkın da üniversiteden üniversiteye değiştiği izlenimini vermektedir. Üniversiteler arasındaki farklar ayrı tutularak, fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri ile ilgili İngilizce Testi puanı ortalamaları varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 23'te verilmiştir.

TABLO 23

Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının İngilizce-Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Üniversiteler (A)	823.382	2	411.691	5.46	
Fakülteler (B)	457.429	1	457.429	6.07	<.05
AxB Etkileşimi	377.933	2	188.966	2.51	
Grup-İçi	22227.625	295	75.348		

Tablo 23'teki varyans analizi sonuçları İngilizce Testi puanları için anlamlı bir üniversite-fakülte etkileşimi olduğuna ilişkin bir kanıt sağlamamaktadır. Etkileşim anlamlı olmadığı için ayrıca incelenebilir olduğu anlaşılan fakülteler arası farkla ilgili sonuç, bunlar arasında bir fark olduğunu göstermektedir. Hangi fakülte ile ilgili ortalamaların daha yüksek olduğunu belirtmek amacıyla ortalamalar t testi ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar, özellikle Selçuk Üniversitesindeki olmak üzere fen-edebiyat fakültesi ortalamasının eğitim fakültesi ortalamasından daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum Tablo 22'de fen-edebiyat ortalamasının altı çizilerek belirtilmiştir.

10. Fransızca: Fransızca Testi puanları ile ilgili aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar Tablo 24'de verilmiştir.

TABLO 24

Atatürk Üniversitesinin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Fransızca Testi Puanları

Üniversite	Fen Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi			t
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s	
Atatürk	46	10.28	5.988	86	11.10	5.884	0.75

Tablo 24'teki bilgiler, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Fransızca Testi puanı ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olduğunu gösteren bir kanıt sağlamamaktadır.

TARTIŞMA ve YORUM

Bu bölümde araştırma problemine ilişkin bulgular birleştirilerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada, ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmede fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden hangisinin daha etkili olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu soruyu cevaplamak için yapılan karşılaştırmalardan elde edilen bulgular üç ana grupta toplanmaktadır. Bunlar; "Genel Kültür", "Öğretmenlik Bilgisi" ve "Alan Bilgisi" bakımından fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri arasındaki farklılara ışık tutan bulgulardır.

Öğretmen yetiştirmede genel kültür bakımından fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri arasındaki farkın, üniversiteden üniversiteye değiştiği anlaşılmaktadır. Elde edilen bulgulara göre, Atatürk ve Selçuk Üniversitelerinin Fen-Edebiyat Fakülteleri, Dicle, Gazi, Ondokuz Mayıs Üniversitelerinde ise Eğitim Fakülteleri daha etkili görünmektedir (Bkz. Tablo 2, 3). Bu nedenle, Genel Kültür Testi puanı bakımından, öğretmen yetiştirmede, fen-edebiyat ya da eğitim fakültesi daha etkilidir demek mümkün görünmemektedir.

Genel Kültür Testi puanlarında olduğu gibi, fakülteler arasındaki Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı farklarının da üniversiteden üniversiteye değiştiği anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo 4, 5). Elde edilen bulgular, Hacettepe ve Dokuz Eylül Üniversiteleri dışında tüm üniversitelerde eğitim fakültelerinin öğretmenlik bilgisi bakımından daha etkili olduğunu göstermektedir. Öğretmen yetiştirme amacıyla kurulmuş bulunan eğitim fakültelerinin, öğretmenlik bilgisi bakımından fen-edebiyat fakültelerinden daha etkili olması beklentiye uygun bir durumdur. Hacettepe Üniversitesinin fen, edebiyat ve eğitim fakülteleri arasında bu bakımdan anlamlı bir fark bulunmaması, üç fakültenin öğretmenlik bilgisi derslerini de eğitim fakültesindeki Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim elemanlarının vermesinin bir sonucu olabilir. Ege-Dokuz Eylül Üniversitelerinin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakülteleri arasında anlamlı bir fark bulunmamasının nedeni ise bilinmemektedir.

"Alan Bilgisi" bakımından öğretmen yetiştirmede fakülteler arasındaki fark incelendiğinde değişik durumlara karşılaşılmaktadır:

Türk Dili ve Edebiyatı alanında öğretmen yetiştirme bakımından, fakülteler arasındaki farkın üniversiteden üniversiteye değiştiği anlaşılmaktadır. Sadece Atatürk Üniversitesi'nde Fen-Edebiyat fakültesinin daha etkili olduğu gözlenmektedir (Bkz. Tablo 6, 7). Türk Dili ve Edebiyatı alanında öğretmen yetiştirme bakımından tüm üniversitelerde belli bir fakültenin etkili olduğu şeklinde bir sonuca ulaşmak mümkün görünmemektedir.

Tarih alanında öğretmen yetiştirme bakımından ne fakülteler ne de üniversiteler arasında fark kanıtı vardır (Bkz. Tablo 8, 9).

Coğrafya alanında öğretmen yetiştirme bakımından, fakülteler arasındaki farkın üniversiteden üniversiteye değiştiği anlaşılmaktadır. Sadece Atatürk Üniversitesinde Fen-Edebiyat Fakültesinin daha etkili olduğu gözlenmektedir (Bkz. Tablo 10, 11). Coğrafya alanında öğretmen yetiştirme bakımından tüm üniversitelerde belli bir fakültenin daha etkili olduğu şeklinde bir sonuca ulaşmak mümkün görünmemektedir.

Matematik alanında öğretmen yetiştirmede fakülteler arasındaki fark üniversiteden üniversiteye değişmektedir. Dicle ve Selçuk Üniversitelerinde Fen-Edebiyat Fakülteleri lehine anlamlı bir fark bulunmuş; Atatürk, Gazi, Hacettepe, Karadeniz Teknik, Ondokuz Mayıs, Ege-Dokuz Eylül Üniversitelerinin fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri arasında anlamlı fark olduğunu gösteren kanıt elde edilememiştir (Bkz. Tablo 12, 13). Bu bakımdan da tüm üniversitelerimizde bir fakültenin diğerinden daha etkili olduğu sonucuna varmak mümkün görünmemektedir.

Fizik alanında öğretmen yetiştirme bakımından fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri arasında bir fark bulunmamaktadır; sadece üniversiteler arasında fark olduğu anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo 14, 15). Bu alanda öğretmen yetiştirme bakımından iki fakülteden birisinin daha etkili olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir.

Kimya alanında öğretmen yetiştirme bakımından fakülteler arasındaki fark üniversiteden üniversiteye değişmektedir. Üniversite içinde fakülteler arasında yapılan ikili karşılaştırmalarda ise Gazi Üniversitesinin Eğitim Fakültesi lehine anlamlı fark olduğu gözlenmektedir. Atatürk, Dicle, Karadeniz Teknik, Ondokuz Mayıs, Selçuk, Ege-Dokuz Eylül Üniversitelerinin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakülteleri arasında anlamlı fark olduğunu gösteren bir kanıt bulunamamıştır (Bkz. Tablo 16, 17). Bu durumda kimya alanında öğretmen yetiştirme bakımından bütün üniversitelerde fen-edebiyat ya da eğitim fakültelerinden birisinin daha etkili olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir.

Biyoloji alanında öğretmen yetiştirme bakımından ne fakülteler ne de üniversiteler arasında anlamlı bir fark kanıtı bulunmaktadır (Bkz. Tablo 18,19). Biyoloji alanında öğretmen yetiştirme bakımından fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden birinin diğerinden daha etkili olduğunu söyleme imkânı yoktur.

Almanca alanında öğretmen yetiştirme bakımından fakülteler arasındaki farkın üniversiteden üniversiteye değiştiği görülmektedir (Bkz. Tablo 20, 21). Atatürk, Selçuk ve Ege Üniversitelerinin Fen-Edebiyat Fakültelerinin, Hacettepe Üniversitesinde Eğitim Fakültesinin Almanca alanında daha etkili olduğunu gösteren kanıt bulunmaktadır. Almanca alanında öğretmen yetiştirme bakımından bütün üniversitelerde bir fakültenin diğerinden daha etkili olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir.

İngilizce alanında öğretmen yetiştirme bakımından fakülteler arasında anlamlı fark olduğu gözlenmektedir (Bkz. Tablo 22, 23). Eldeki bulgulardan, bu anlamlı farkın özellikle Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinin katkısından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Atatürk, Ege-Dokuz Eylül Üniversitelerinin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakülteleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu durumda, İngilizce alanında öğretmen yetiştirme bakımından fen-edebiyat fakültesinin daha etkili olduğu söylenebilir.

Fransızca alanında ise "Öğretmenlik İçin Mecburi Yeterlik ve Yarışma Sınavı"na sadece Atatürk Üniversitesinin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakülteleri mezunları katıldığından karşılaştırma bunlar arasında yapılmıştır. Yapılan t testi sonucunda iki fakülte arasında anlamlı bir fark olduğunu gösteren kanıt bulunamamıştır. Bu durumda, herhangi bir fakültenin diğerinden daha etkili olduğu söylenememektedir.

Sonuç olarak, öğretmen yetiştirmede, genel kültür ve alan bilgisi bakımından üniversitelerimizde, fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden birinin diğerinden daha etkili olduğunu söylemek imkânı yoktur. Çünkü, gerek genel kültür, gerekse alan bilgisi bakımından bazı üniversitelerde fen-edebiyat fakültelerinin bazı üniversitelerde ise eğitim fakültelerinin daha etkili olduğunu gösteren kanıtlar vardır. Ayrıca bir

üniversitede bir alanda bu iki fakülteden hangisi daha etkili ise diğer alanlarda da aynı fakültenin daha etkili olduğunu gösteren kanıt yoktur. Öğretmenlik bilgisi bakımından üniversitemizin çoğunda eğitim fakültelerinin daha etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Bu araştırmada elde edilen bulguların ışığında bazı önerilerde bulunulabilir.

Fen-edebiyat ve eğitim fakültesi kaynaklarının birleştirilmesi, öğretmen yetiştirmede daha etkili ve verimli bir yol olabilir.

Aynı araştırma birkaç yılda bir tekrarlanarak öğretmen yetiştirmede izlenecek politikalara ve sağlanacak gelişmelere ışık tutabilir.

KAYNAKLAR

Akyüz, Yahya. Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1982'ye). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 114, 1982.

Alkan, Cevat. Eğitim Ortamları. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No: 85, 1979.

Bülbül, Sudi. "Üniversitede Öğretmen Yetiştirme ve Hacettepe Örneği" Yayınlanmamış Doçentlik Tezi. Ankara: H.Ü. Eğitim Bölümü, 1979.

Ertürk, Selâhattin. Eğitimde "Program" Geliştirme, Ankara: Yelken Tepe Yayınları, 1972.

Mayhew, Lewis B. Legacy of the Seventies. California: Jasey Bass, Inc., 1977.

Mc Neil J.D. ve W.J. Popham, "The Assessment of Teacher Competence", Bulunduğu Kaynak: R.M.W. (ed.) Travers, Second Handbook of Research on Teaching. Chicago: Rand McNally, 1973.

M.E.B. "Öğretmenlerin Eğitiminde Hizmet Öncesi Sorunlar ve Öneriler", Millî Eğitim (Şûra Özel Sayısı), 58, 1982.

Millî Eğitim Temel Kanunu (1739). Ortaöğretimle İlgili Mevzuat. Ankara: Millî Eğitim Basımevi, 1988.

M.E.G.S.B. XII. Millî Eğitim Şûrası Hazırlık Dokümanı. Ankara: 1988

Oğuzkan, Ferhan A. Öğretmenliğin Üç Yönü. Ankara: Tekişik Matbaası, 1976.

Özyürek, Leylâ. Öğretmenlere Yönelik Hizmet-İçî Eğitim Programlarının Etkinliği. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları. No. 102, 1981.

Kanun Hükmünde Kararname (s. 41). Resmi Gazete, 17760; 20 Temmuz 1982.

Tom, R. Alan. "Reform of Teacher Education Through Research: a Futile Quest", Teachers College Record, 82: 1, 1980.

Variş, Fatma. Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler", Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Yayınları No: 75, 1978.

Winer, B.J. Statistical Principles in Experimental Design. New York: McGraw-Hill Book Company, 1971.

Yükseköğretim Kanunu (2547). 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Yayınları. Yayın No: 4, 1984.